

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että Puolustusvoimien pysyvissä ja tilapäisissä rekistereissä tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan yleislakina henkilötietojen

käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia (1054/2018) ja erityislakina henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019). Rikosasioiden soveltamisalaan kuuluva erityislainsäädäntö rajataan väliraportissa koordinaatioryhmän työn ulkopuolelle, koska rikosasioiden tietosuojalain merkitys on hyvin rajallinen hallitusohjelman tavoitteen kannalta.

Puolustusministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa väliraportista.

Nurminen Minnamaria
Puolustusministeriö

Gau Anna
Puolustusministeriö

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Tietosuoja-asetuksen mukaisia käsittelyperusteita tulisi tarkentaa kansallisella sääntelyllä. Kansallisen tietosuojalain (1050/2018) 4 §:ssä täsmennetään yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisissa tilanteissa. Viranomaistoiminnan näkökulmasta ko. pykälän soveltamista helpottaisi, mikäli pykälä olisi kirjoitettu nykyistä tarkkarajaisemmin. Nyt esitetystä muodosta pykälä on tulkinnanvarainen ja jättää sitä soveltavalle taholle laajasti harkinnanvaraa. Väliraportin mukaan kuultavat ovatkin toivoneet selkeyttä siitä, missä tilanteissa viranomaiset voisivat perustaa henkilötietojen käsittelyn lakisääteiseen veloitteeseen ja milloin yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai julkisen vallan käyttöön. Henkilötietojen käsittelyperusteiden erottaminen kahden edellä todetun käsittelyperusteen välillä ei ole aina viranomaistoiminnassa yksiselitteistä. Haasteita lakisääteisen veloitteen tulkinnassa aiheuttaa se, onko itse veloitte riittävän selvästi ja tarkkarajaisesti kirjoitettu ja millaisia keinoja rekisterinpitäjä voi lakisääteistä veloitetta toteuttaessaan käyttää sekä minkä tyyppisiä henkilötietojen käsittelytoimia laissa säädetyn veloitteen alle voidaan ylipäätään sisällyttää. Toisin kuin väliraportissa todetaan, nämä käsittelyperustetta koskevat epäselvyydet estävät ja haittaavat viranomaisen tiedon liikkumista, viranomaisen palvelun järjestämistä ja tietojen hyödyntämistä. Kela kannattaa väliraportin johtopäätöksissä esitettyä tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan muotoilun arvioimista sen selvittämiseksi, olisiko säännöksen täsmentäminen tarkoituksenmukaista.

Lisäksi tietosuoja-asetuksen rekisterinpitäjyyttä koskevat säädökset ja niiden tulkintaan liittyvät haasteet ovat nousseet esille myös eräissä etuuksissa, joissa Kelan toiminta edellyttää laajaa palveluntuottaja verkoston käyttöä ja joissa varsinaisesta rekisterinpitäjyydestä ei ole säädöstä

laissa. Väkiraportissa todetaankin, että rekisterinpitäjistä säättäminen kansallisella lailla on perusteltua, jos rekisterinpitäjä voisi käsitteilyn luonteesta tai laajuudesta johtuen jäädä epäselväksi.

Tietosuojalainsäädännön tulkintaan ja soveltamiseen liittyy yllä kuvattuja haasteita, joiden ratkaiseminen edellyttäisi myös ohjeistusta ja ennakkollista tulkintaa.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsitteilyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsitteilyä?

Kela on tuonut kuulemisen yhteydessä esille myös kansalliseen automaattiosäätelyyn, julkisuuslakiin ja tiedonhallintalakiin liittyviä ongelmia, joita ei ole väkiraportissa tuotu esille. Nämä ongelmat liittyvät automaation edistämiseen ja ennakoiden palvelujen tarjoamiseen.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissäätelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsitteilystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Kelan kuulemisen yhteydessä toimittamissa kirjallisissa vastauksissa on kuvattu tarkemmin näitä haasteita. Kyse on erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön säännöksistä, jotka koskevat sosiaaliturvaetuuksia. On valitettavaa, että nämä haasteet on rajattu kokonaisuudistuksen ulkopuolelle. Kyseessä olevat lainsäädännön ongelmat haittaavat merkittävästi Kelan ja muiden viranomaisten tarjoaman julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä. Kyseessä on säätely, johon perustuvat Kelan laajat tietojärjestelmät ja tietovarannot. Säätelyllä on yhteys sähköisten palveluiden tarjoamiseen. Kelan asiointipalvelu OmaKela on Suomen käytetyin julkinen asiointipalvelu.

Julkisia palveluita koskeva erityislainsäädäntö on hajanaista. Erilaisia säännöksiä on satoja eikä säätelytapa ole yhteneväinen. Säännökset näyttävät toimeenpanossa epäselvinä ja tulkinnanvaraisina. Tällainen kasuistinen ja epäselvä lainsäädäntökehikko johtaa väistämättä säännösten hyvin varoivaiseen tulkintaan. Tämä taas puolestaan johtaa ongelmiin tiedon liikkumisen

ja palveluiden tarjoamisen osalta. Jonkinlainen viranomaistoimintaa koskeva yleissääntely voisi olla tiedon liikkumisen kannalta perusteltua ja järkevää.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Kyllä

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

Asiakaspalvelua ja palvelutilanteita koskeva sääntely on puutteellista. Erityislaissa tulisi vahvistaa viranomaisen palvelutehtävä ja säätää myös palvelun kohdentamisesta sekä ennakoivasta palvelusta.

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Ei

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Lainsäädännön tulisi olla teknologianeutraalia. Kansallista automaattiosäätelyä on kuitenkin esimerkiksi erilaisissa lain tulkintaa koskevissa koulutustilaisuuksissa tulkittu niin, ettei se mahdollistaisi tekoälyn hyödyntämistä palveluautomaatiassa (esimerkiksi chatbotit) tai automaattisten päätösten antamisessa. Kela katsoo, että sääntöpohjaisten tekoälyteknologioiden hyödyntämisen tulisi olla mahdollista, mikäli ne täyttävät lain vaatimat edellytykset palveluautomaatiolle tai ratkaisutoiminnalle.

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Kelan etuuksien osalta tietojensaantioikeudet ovat etuuslainsäädännössä. Kelaa koskevassa etuuslainsäädännössä sääntelytapa on onneksi pääosin yhteneväinen, mutta niitä koskevat tulkinnat sen sijaan eroavat etuuskohtaisesti ja jopa rajapintaakohtaisesti. Joitain etuuskohtaisia eroavaisuuksia säännöksissä esiintyy. Sosiaaliturvaa koskevat tietojensaantioikeudet tulisi kokonaisuutena käydä läpi ja pyrkiä sääntelyssä sekä tulkinnassa yhteneväisyyteen.

Salassa pidettävien tietojen luovuttamisessa tiedonsaantioikeutta koskeva säännös on sidottava joko tarpeellisuus- tai välttämättömyyshedellytykseen. Tarpeellisuusedellytyksessä on kyse siitä, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus voidaan sitoa jonkun tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin, jolloin tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Tällaiseen sääntelyyn perustuvassa tiedonvaihdossa voidaan lähtökohtaisesti hyödyntää myös teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyttä. Kun tietoja siirretään teknistä rajapintaa käyttämällä, tiedonluovutus tapahtuu automaattisesti. Siksi tällaisia järjestelmiä ei lähtökohtaisesti voida käyttää, jos tiedonsaantioikeus on sidottu yksinomaan tiedon välttämättömyyteen.

Kelaa koskevassa etuuslainsäädännössä ja sosiaaliturvalainsäädännössä ylipäätään tiedonsaantioikeutta koskeva sääntely on väljää ja säännökset on pääosin sidottu välttämättömyyshedellytykseen. Luovutettavia tietosisältöjä ei siis ole laissa lueteltu tyhjentävästi. Toimeenpanijat toteuttavat lakisääteistä tehtävää, ja tietotarpeet perustuvat toimeenpantavaan lainsäädäntöön. Vaikka lainsäädännön tasolla tietojen saanti on sidottu välttämättömyyskriteeriin, tietotarpeet voidaan määritellä etukäteen. Ministeriössä on katsottu, että lainsäädäntöä on turha kuormittaa pitkillä luetteloilla tarvittavista tiedoista. Välttämättömyyteen sitominen on ollut lakiteknisesti tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Tämä sääntelytavaltaan väljä sääntely on toiminut pääosin hyvin, mutta joiltain osin lain tulkinnat aiheuttavat ongelmia.

Kelan kuulemistilaisuuteen toimittamissa vastauksissa on kuvattu tarkemmin niitä tilanteita, joissa tiedonvaihto viranomaisten välillä ei toteudu tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. Nämä ongelmat vaikeuttavat viranomaisten palvelujen järjestämistä. Kyse on Kelaa ja Kanta-palveluja koskevasta erityissääntelystä, jossa säädetään tiedonsaannista ja tiedon luovuttamisesta. Ongelmia on tunnistettu seuraavista laeista:

- elatustukilaki
- opiskeluterveydenhuoltolaki
- sähköisestä lääkemääräyksestä annettu laki
- kuntoutuslaki
- kansaneläkelaki
- sairausvakuutuslaki
- asiakastietolaki
- Kela-laki

Etuuslainsäädännössä on myös säännökset tietojen ristiin käytöstä eri etuuksien välillä. Nämä säännökset ovat tärkeitä, mutta sanamuodoiltaan vanhentuneita eivätkä ne enää sellaisenaan sovellu nykyisen tietojenkäsittely-ympäristöön. Tiedon ristiin käyttöä koskevat säännökset tulisi kokonaisuutena uudistaa.

Kelalle tulisi säätää oikeus antaa oma-aloitteisesti tietoja muille viranomaisille (esimerkiksi Migri, poliisi ja verottaja). Esimerkiksi Migri tarvitsisi Kelasta tietoja toimeentulotuen saajista, jotta kolmansista maista tulevien opiskelijoiden oleskelulupa voitaisiin perua, jos he hakevat toistuvasti toimeentulotukea.

Tiedonvaihdon parantamiseksi ja virheiden ja väärinkäytösten estämiseksi sekä päällekkäisen vakuuttamisen, etuuksien ja maksujen estämiseksi on selvitettävä, mitä muutoksia lainsäädäntöön voitaisiin tehdä, jotta viranomaiset voisivat Suomen sisällä välittää kattavammin tietoja. Lainsäädäntöä tulisi muuttaa siten, että sosiaaliturva- ja sosiaalihuoltotietojen, verotustietojen ja työskentelytietojen vertailu olisi mahdollista myös ilman käsittelyssä olevaa etuusasiaa. Tämä mahdollistaisi tietojen oma-aloitteisen luovuttamisen ja vertailun muiden toimijoiden kanssa.

Sosiaaliturvaa koskevan sääntelyn osalta on huomionarvioista myös se, miten paljon sääntelytapa poikkeaa sosiaali- ja terveystietoja koskevasta erityissääntelystä. Vaikka suojeltava kohde on käytännössä sama tieto tai asiakirja, poikkeavat tiedon käsittelyn vaatimukset riippuen siitä, kumpaa lainsäädäntöä sovelletaan.

Kela tarvitsisi oikeuden saada etuuden ratkaisemiseksi välttämättömät tiedot suoraan pankeilta/luottolaitoksilta. Asiakkaan ei tulisi joutua toimimaan tiedon kuljettajan roolissa. Lisäksi suora tiedonsaanti parantaisi väärinkäytösten valvontaa.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Lainsäädännön kartoitus ja arviointi on rajattu koskemaan EU:n yleisen tietosuojasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa lainsäädäntöä, joka voi vaikuttaa julkisten palveluiden digitalisointiin. Kartoituksen ja arvioinnin ulkopuolelle rajattiin viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen ja tiedonsaantioikeuksiin liittyvä sääntely. Rajaus on hankkeen tavoitteiden näkökulmasta ongelmallinen, sillä useimmiten julkishallinnon digitalisaation esteenä on viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen tai tiedonsaantiin liittyvä sääntely tai sen

puute sekä sääntelyä koskevat tulkinnat. Nämä tunnistetut puutteet vaikeuttavat palveluiden tarjoamista ja asiakastiedon liikkumista viranomaisten välillä.

Muut kommentit

-

Valli-Lintu Auli
kela

Hautera Teija
Kansaneläkelaitos

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Kansallisarkistossa on koettu tietyissä tilanteissa haastavaksi se, milloin rekisterinpito olisi tarkoituksenmukaisinta järjestää erilliseksi ja milloin yhteisrekisterinpidoksi, joten Kansallisarkisto kannattaa työryhmän raportissa (s. 29) esille tuotua tarvetta tämän asian ohjeistamisesta valtionhallinnossa.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 (b) alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä "myöhemmin" näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla; "myöhempää käsittelyä" yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteensopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa ("käyttötarkoitussidonnaisuus"); Tietosuoja-asetuksen ranskan, englannin ja ruotsinkielisessä versiossa on käytetty "myöhemmän käsittelyn" sijaan termiä "edelleen käsittely" / "jatkokäsittely". (fr: traitées ultérieurement, en: further processing, sv: ytterligare behandling). Tietosuoja-asetuksen suomennos "myöhempää käsittelyä" olisi syytä korjata vastaamaan tietosuoja-asetuksen ranskan, englannin ja ruotsinkielisiä versioita, sillä "myöhemmällä käsittelyllä" on ollut sellaisia tulkintoja, ettei henkilötietoja voisi käsitellä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten kuin vasta sitten, kun henkilötietojen säilytysaika olisi päättynyt. Tietosuoja-asetuksen 89 artiklan 4 kohdan tarkoituksena on ollut mahdollistaa henkilötietojen samanaikainen käsittely arkistointikäyttötarkoitukseen ja muihin tarkoituksiin.

Myös käytännössä on tullut eteen tilanteita, joissa henkilötietojen hyödyntäminen tutkimuksessa edellyttäisi, että ne siirrettäisiin Kansallisarkistoon, vaikka henkilötietojen säilytysaika ei olisi vielä päättynyt. Suomennoksen "myöhemmän käsittelyn" muuttaminen muotoon "edelleen

/jatkokäsittely" antaisi paremmat edellytykset sille, että henkilötietojen hyödyntäminen yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia varten voisi tapahtua jo aikaisemmin yhtä lailla kuin henkilötietojen käsittely tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten voi tapahtua ennen kuin henkilötietojen säilytysaika on päättynyt. Kansallisarkistossa henkilötietoja luovutettaisiin vain tieteellistä tai historiallista tutkimustarkoituksia varten niin pitkään kun henkilötietojen säilytysaika olisi voimassa. Muut velvoitteet säilyisivät alkuperäisellä rekisterinpitäjällä niin pitkään kuin henkilötietojen säilytysaika olisi vielä voimassa.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

Kansallisarkisto pitää tärkeänä, että Tietosuojalain 4 §:n 2 kohdan muotoilua arvioidaan tarkemmin. Kansallisarkisto pitää tärkeänä, että viranomaiset voivat hyödyntää henkilötietoja viranomaisen yleisen edun mukaisissa tehtävissä silloin kun henkilötietojen käsittelystä ei nimenomaisesti säädetä erikseen. Viranomaisilla on kasvava tarve hyödyntää digitalisaatiota toimintansa tehostamisessa ja kehittää tiedolla johtamista. Tekoäly ja koneoppiminen tarjoavat mahdollisuuksia tehtävien automatisointiin, viranomaistoiminnan tehostamiseen sekä kansalaisille tarjottavien palveluiden kehittämiseen. Tämä kehitystyö ei ole kuitenkaan mahdollista, mikäli viranomaistoiminnassa muodostuvaa tietoa ei voida hyödyntää kehittämisessä. Tarpeettoman tiukka kansallinen sääntely voi merkittäväällä tavalla estää viranomaisten kehittämistoimintaa. Kokonaisuudessa tulisi huomioida myös, että rekisterinpitäjä on veloitettu toteuttamaan tietosuoja-asetuksen mukaan vaikutustenarvioinnin toteuttaessaan uusia käsittelytoimia sekä pyytämään tarvittaessa tietosuojavaltuutetun ennakkokuulemista.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Kyllä

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

Julkisessa hallinnossa on käytössä lukuisia yhteisiä tietovarantoja ja keskitettyjä tietovarantoja, joihin viranomaiset ovat velvoitettu toimittamaan tietoja. Yhteisiä tietovarantoja hyödynnetään tuottaessa julkisia palveluita. Väliraportissakin on tunnistettu, että yhteisiä tietovarantoja koskevaa lainsäädäntöä on tarpeen kehittää, jotta yhteisten tietovarantojen hyödyntäminen olisi tehokkaampaa.

Tällä hetkellä useissa yhteisissä tietovarannoissa tiedonhallinnan vastuut on määritelty siten, että viranomaiset joutuvat tekemään paljon päällekkäistä ja tarpeetonta työtä. Tietoja säilytetään päällekkäin viranomaisten omissa tietovarannoissa ja yhteisissä tietovarannoissa, koska tietoaaineistojen käyttötarkoitus on eri. Tästä aiheutuu myös tietojen tarpeetonta (usein manuaalista) siirtelyä järjestelmien välissä. Lisäksi vastuut tietoaaineistoihin liittyvästä tietopalvelusta ovat viranomaiskohtaisia. Kansallisarkiston näkökulmasta on erityisen ongelmallista, että tietoja ei voida arkistoida keskistetyistä tietovarannoista, vaan esimerkiksi jokainen kunta vastaa keskitettyyn tietovarantoon tallennettujen tietojen arkistoinnista itse omien järjestelmien kautta.

Väliraportin perusteella vaikuttaa, että lainsäädäntöön ei ole mahdollista tehdä muutoksia, joilla voidaan keskittää yhteisten tietovarantojen tiedonhallinnan vastuita yhdelle viranomaiselle tai säätää viranomaisten yhteisrekisterinpitäjyydestä yhteisessä tietovarannossa. Väliraportin perusteella vaikuttaa ilmeiseltä, että hallitusohjelman tavoitteita julkisten palveluiden tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ei olla lainsäädännössä edistämässä riittäväillä toimilla.

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Liitteessä on koottu lainsäädäntöä, jonka muutostarpeet kytkeytyvät julkisten palveluiden toteuttamiseen. Kansallisarkisto haluaa nostaa esille tarpeen tarkastella myös niitä lakeja, joissa on säädetty pysyvästä säilyttämisestä. Kansallisessa lainsäädännössä pysyvän säilyttämisen merkitys on nykyisen tietosuojalainsäädännön näkökulmasta epäselvä ja on tapauskohtaisesti tulkittava tarkoittaako kussakin laissa säädetty pysyvä säilyttäminen arkistointia vai pysyvää säilyttämistä alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Käsitteiden epäselvyys vaikeuttaa viranomaisen arkistotoimen tehtävien hoitamista ja Kansallisarkiston julkiselle hallinnolle suunnattujen palvelujen toteuttamista.

Meneillään olevassa arkistolain uudistuksessa uusi laki sovitetaan yhteen tietosuoja- ja tiedonhallintalainsäädännön kanssa, mutta sen yhteydessä ei pystytä korjaamaan muita lakeja, joissa on epäselvyyksiä.

Muut kommentit

Kansallisarkistossa tietosuoja-asetuksen keskeisiksi ongelmiksi Kansallisarkiston lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi, eli julkisen hallinnon tietoaaineistojen arkistoinniseksi ja niiden tutkimuskäytön mahdollistamiseksi, on koettu tietosuoja-asetuksessa arkistoinnin kannalta keskeisten käsitteiden aiemmasta poikkeava määrittely, käsitteiden epä johdonmukaiset suomenkieliset käännökset, asetuksen paikoittainen vaikeaselkoisuus sekä asetuksen pohjalta kansallisessa lainsäädännössä muotoiltu periaate erottaa asiakirjan elinkaareissa tiukasti arkistoinnin ja säilyttämisen vaiheet. Kansallisarkisto on lausunut näistä seikoista oikeusministeriölle syksyllä 2023 (Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista, VN/23585/2023).

Tilanteen haasteellisuus ilmenee esimerkiksi siinä, että uutta lainsäädäntöä valmisteltaessa saatetaan edelleen käyttää termiä arkistointi tietosuojalainsäädännöstä poikkeavalla tavalla ja tarkoittaa sillä tiedon säilyttämistä. Esimerkkinä keväällä 2023 lausuntokierroksella ollut HE rakennuslain muuttamisesta (VN/34558/2023). Kuitenkin tietosuojalainsäädäntö kytkee arkistoinnin nimenomaan henkilötietojen yleisen edun mukaisiin arkistokäyttötarkoituksiin. Käsitteiden

monitulkintaisuus ja niiden epätarkka käyttö lakeja säädettäessä on omiaan johtamaan hankaliin lainsäädännön tulkintatilanteisiin jatkossakin.

Arkistointiin tai arkistoitaviin tietoaaineistoihin liittyvissä päivittäisissä lainsäädännön tulkintatilanteissa keskeinen elementti on, että henkilötietojen käsittelyä arkistointitarkoituksessa koskee eri sääntely kuin tietojen käsittelyä muihin käyttötarkoituksiin. Käytännössä tästä seuraa jatkuva tarve sovittaa yhteen arkisto- ja julkisuuslainsäädäntöä tietosuojalainsäädännön kanssa. Joiltain osin tilannetta voidaan helpottaa yhteensovittamalla lainsäädäntöä arkistolainsäädännön uudistamisen yhteydessä.

Happonen Päivi
Kansallisarkisto

Mäkiranta Minna-Liisa
Kansallisarkisto

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Tilastokeskus on havainnut joitakin haasteita rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisessa, sillä tilastoaineistot eivät muodosta perinteistä rekisteriä, vaan ne ovat pääasiassa erilaista koodia. Ongelma nostettiin esiin EU-tasolla, kun tietosuoja-asetusta valmisteltiin. Kun tilastolakia muutettiin tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen, asiasta keskusteltiin myös OM:n kanssa.

EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 162 kappaleen mukaan "Tilastollisilla tarkoituksilla tarkoitetaan mitä tahansa henkilötietojen keräämis- ja käsittelytoimenpidettä, joka on tarpeen tilastotutkimuksia varten tai tilastollisten tulosten tuottamiseksi." Tämä on osoittautunut yllättävän haastavaksi tulkittavaksi. Lain tulkintaa tukevassa materiaalissa olisi hyvä viitata johonkin lähteeseen, joka avaa tilastollista tarkoitusta. Tällainen lähde voisi olla esimerkiksi tilastotuotannon yleinen prosessimalli (GSBPM, joka määrittelee tilastoprosessia ja siihen liittyviä tehtäviä (TK, UNECE).

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

Viranomaiset keräävät jonkin verran yhteystietoja suostumukseen perustuen tai ilmoittavat kerätessään, että yhteystietoja käytetään vain tarvittaessa yhteydenottoon. Yhteystiedon käsittelyperusteeksi ja tarpeeksi ei ilmoiteta viranomaiselle lainsäädännössä annetun tehtävän

suorittamista, joka voi edellyttää yhteydenpitoa. Rekisteriviranomaisten pitäisi informoidessaan ottaa huomioon myös tietojen mahdollinen jatkokäyttö, sillä nykyiset käytännöt aiheuttavat ongelmia viranomaisten välisen tiedon liikkumiselle. Nykyisellään yhteystiedon antaminen irrotetaan perustehtävän suorittamisesta, vapaaehtoiseksi tapahtumaksi. Muutamissa tapauksissa viranomaisten toimintatavat ja tulkinnat tietosuojalainsäädännöstä ovat johtaneet tilanteisiin, joissa tarvittavaa tietoa ei liiku viranomaisten välillä. Tilastokeskuksen toiveena olisi viranomaisten keskitetty yhteystietorekisteri (käyntiosoite, postiosoite, sähköposti ja puhelinnumero). Tahot, joilla on paljon asiakastapahtumia, voisivat olla keskeisessä roolissa tietojen ylläpitäjänä. Yksityisen sektorin toimijat eivät pysty keräämään ja tarjoamaan tarvittavia tietoja, joten viranomaisyhteistyö tällä saralla olisi välttämätöntä ja merkittävästi julkisen sektorin kustannuksia alentavaa, mikäli yhteystietojen ylläpitoa voidaan keskittää ja käyttää laajasti omaa viranomaistehtävää hoitaessaan.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Tilastokeskuksen oikeudesta kerätä henkilötietoja säädetään tilastolain 15 §:ssä. Tilastolain päivittämisen yhteydessä tulee vastaan yllättäviä tilanteita, joissa toiset viranomaiset tai tietojen luovuttajiksi aiotut tahot vastustavat ko. muutoksia tilastolakiin. Vastustamisen taustalla vaikuttaisi ainakin osin olevan vallitsevat tulkinnat tietosuojalainsäädännöstä tai ko. tahoja koskevan huomattavan vanhan laissäädännön kirjaukset tai kirjausten tulkinta. Lainsäädännön yhtäaikainen avaaminen muutoksille ei aina ole mahdollista, mutta lainsäädännön uudistamista voisi näissä tilanteissa pyrkiä ketteröittämään.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

Viime vuosien aikana on annettu uutta rekisterikohtaista lainsäädäntöä (laki tulotietojärjestelmästä, laki positiivisesta luottotietorekisteristä, laki huoneistotietojärjestelmästä, laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, sähkömarkkinalaki). Ko. rekisteriä koskevassa laissa säädetään tietojen luovuttamisesta Tilastokeskukselle tilastointiin. Vaihtoehtona olisi, että rekisterikohtaisessa lainsäädännössä ei säädettäisi tietojen luovuttamisesta Tilastokeskukselle vaan Tilastokeskuksen tiedonsaantioikeus perustuisi aina tilastolakiin. Lisäksi EU:n tilastotoimea ohjaa neuvoston ja Euroopan parlamentin asetus Euroopan tilastoista (EY) No 223/2009. Asetuksen 17 a artiklan mukaan Tilastokeskuksella on kansallisena viranomaisena oltava viipymättä pääsy hallinnollisiin rekistereihin. Tietosuoja nousee rekisterinpitäjien kanssa käytävissä tiedonsaantineuvotteluissa esiin. Tilastokeskus voi luovuttaa tilastotarkoituksiin saatuja tietoja tilastolain 13 §:n mukaisesti tutkimuskäyttöön. Esim. tulorekisterilaissa säädetään, että tietojen tutkimuskäyttö tapahtuu

Tilastokeskuksen kautta. Hallinnollisissa rekistereissä on kuitenkin Tilastokeskuksen tilastotarpeiden lisäksi tietoja, joita Tilastokeskus ei ainakaan tällä hetkellä hyödynnä tilastoinnissa (tai tilastoinnin kehittämisessä). Uudessa rekisterilainsäädännössä on usein suljettu pois tietojen luovuttaminen julkisuuslain 28 §:n perustella (esim. tulorekisterilaki). Tieteellisen tutkimuksen tarpeet tulisi lainsäädännössä varmistaa (esim. tulorekisteriin tallennetut etuustiedot).

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Ei

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Tilastokeskus katsoo, ettei ole käytetty tarpeettomasti.

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

-

Tavast Elina
Tilastokeskus

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Turun hallinto-oikeus ilmoittaa kohteliaimmin, ettei se anna lausuntoa asiassa.

Vallenius-Harittu Sanna
Turun hallinto-oikeus

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-
Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
**Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?**

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-
Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-
Muut kommentit

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa, että liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut hallinnonalaansa koskevat osuudet väliraportista. Ministeriöllä ei ole muita huomioita asiasta.

Suominen Marlene
Liikenne- ja viestintäministeriö

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Suomen Kuntoutusyritykset ry:n jäsenet tuottavat yksityisinä kuntoutuspalveluina Soteri-rekisteriin merkittyä terveyden- ja sairaanhoitoa julkisille toimijoille kuten hyvinvointialueille, Kansaneläkelaitokselle, itse maksaville asiakkaille ja vakuutusyhtiöille. Palvelut koostuvat pääosin fysio-, toiminta-, puhe-, psyko-, musiikki- ja ravitsemusterapiasta ja kuulon kuntoutuksesta.

Palveluihin liittyvät tietojen luovutuskysymykset ovat pääosin lainsäädännöllisesti selkeitä, mutta kaksi haasteellista asiaa on yhdistyksen jäsenistössä tunnistettu, jotka voivat edellyttää lainsäädäntömuutoksia:

1) Poliisin tiedonsaantioikeus yksityiseltä terveydenhuollon palveluntuottajalta perustuu tällä hetkellä pääosin kuntoutujan eli potilaan tai tämän laillisen edustajan antamaan erilliseen suostumukseen potilassalaisuuden suojaamien henkilötietojen luovuttamisesta poliisille. Aina tällaista suostumusta ei ole kuitenkaan saatavilla. Lainsäädäntö poliisin tiedonsaantioikeudesta ja vastaavasti palveluntuottajan oikeudesta luovuttaa terveystietoja on tällä hetkellä epäselvä. Oikeudenkäynnissä terveydenhuollon ammattihenkilö on oikeutettu oikeudenkäymiskaaren 17 luvun mukaisesti todistamaan erityissääntelyn nojalla, kuten jos rikosasiassa on kyse rikosepäilystä, josta voi seurata kuusi vuotta vankeutta. Ennen oikeudenkäyntiä, kun rikosasia on vasta poliisin tutkittavana, ei tällaista vastaavaa selkeää rajausta kuitenkaan poliisilain, esitutkintalain tai pakkokeinolaista löydy. Muutos olisi todennäköisesti tehtävä poliisilain tiedonsaantia koskevaan 4 lukuun ja sen 3 §:n, joka koskee poliisin tiedonsaantia yksityisiltä tai yksityisiltä yhteisöiltä. Pykälään olisi hyvä saada sama todistamisen edellytys kuin oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:ssä on mainittu, eli poliisi voisi velvoittaa yksityistä ammattihenkilöä todistamaan tai yritystä luovuttamaan terveystilaa koskevan tiedon, jos kyse on asiasta jossa on epäiltynä rikos, josta voi seurata kuusi vuotta vankeutta. Tällöin terveydenhuollon ammattilainen voisi luovuttaa tiedon laillisesti omaa salassapitovelvollisuuttaan rikkomatta.

2) Verohallinnon tiedonsaantioikeudesta verotarkastuksen yhteydessä on säädetty verotusmenettelyä koskevan lain 2 ja 3 luvuissa. Erityisesti yksityisen terveysyrityksen mahdollisuudet luovuttaa verotarkastuksessa verottajalle tietoja voivat olla lainsäädännöllisesti epäselviä. Esimerkkinä terapiapalveluita tarjoava yritys voi joutua luovuttamaan verohallinnolle yksityiskohtaisia tietoja antamastaan hoidosta, sillä verohallinto tarvitsee tietoja hoidon luonteesta määrittääkseen esimerkiksi hoidosta perittävän arvonlisäverokannan. Kuntoutusyrityksien jäsenistössä on esimerkkejä tilanteista, joissa verohallinto on vaatinut nähtäväksi potilaiden potilasasiakirjamerkintöjä, jotta potilaalle annettava palvelu voidaan hyväksyä verovelvollisen ilmoituksen mukaisesti arvonlisäverottomaksi terveyspalveluksi. Tämä tapahtuu sillä uhalla, että palvelu määrätään muutoin jälkikäteen arvonlisäverolliseksi. Tällä voi olla huomattava merkitys terveyspalveluita tuottavan yrityksen liiketoimintaan ja taloustilanteeseen. Verotusmenettelylakiin olisi syytä kirjata erillinen verohallintoa koskeva tiedonsaantioikeus terveyden- ja sairaanhoitoa koskeviin kysymyksiin liittyen. Muussa tapauksessa lainsäädäntöpohja tietojen luovuttamiseksi veroviranomaiselle on yksityiselle yritykselle epäselvä.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

**Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?**

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

-

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Akava ry kiittää mahdollisuudesta lausua. Akava toteaa, että tietosuojan toteutuminen on tärkeä henkilön oikeussuojan kannalta. On kuitenkin myös tärkeää, että digitalisaatiosta ja automaattisesta päätöksenteosta voidaan ottaa kaikki tarvittava hyöty irti. Siksi on tärkeää, että esimerkiksi työnvälitykseen liittyvissä asioissa kansalliset tietosuojasäännökset ja tulkinnat eivät liiaksi estä palvelujen kehittämistä.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

-

Rekilä Pii
Akava ry

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Oikeusministeriö pyytää lausuntoa tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraporttiin liittyvistä lainsäädäntöä koskevista kysymyksistä. Väliraportissa

kuvataan ministeriöittäin säännöksiä, jotka voivat vaikuttaa viranomaisten tiedon liikkuvuuteen tai julkisten palveluiden jär-jestämiseen. Kartoituksen ulkopuolelle on mm. rajattu viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen ja tiedonsaantioikeuksiin liittyvä sääntely.

Tausta

Kuntaliitto osallistui tammikuussa 2024 kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän järjestämään kuulemistilaisuuteen ja lausui (lausunto 26.1.2024 Kuntaliiton dnro 17/03.01.01/2024) tässä yhteydessä tietosuojaan liittyvistä haasteista erityisesti kaupunkien ja kuntien viranomaisten toiminnassa.

Kuulemistilaisuudessa Kuntaliitto toi ensinnäkin esiin, että tietosuojan perusmääritelmiin liittyy kuntasektorilla edelleen haasteita, jotka vaikeuttavat viranomaistoimintojen toteuttamista. Esimerkkeinä toimme esiin rekisterinpitäjän aseman määrittely kuntakontekstissa ja käsittelyperusteiden tulkinta. Käsittelyperusteisiin, eritoten lakisääteisen tehtävän ja yleisen edun väliseen rajanvetoon sekä suostumusperusteiseen henkilötietojen käsittelyyn liittyy epäselvyyksiä sekä tulkintakäytännössä että lainsäädännön tasolla.

Toiseksi kuulemisessa korostimme, että kuntien viranomaispalvelujen järjestämiseen vaikuttavia tiedonsaantihaasteita ei voida käsitellä erikseen tieto-suojakysymyksistä. Tietosuojaan liittyy kiinteästi kuntien eri viranomaisten oikeuksia saada joko julkista tai salassa pidettävää tietoa toisilta viranomaisilta ja muilta tahoilta. Siltä osin kuin tiedonsaantioikeuksista löytyy sääntelyä, on lainsäädäntö vaikeaselkoinen ja siksi vaikeasti sovellettavissa.

Kolmanneksi nostimme haastavana asiana sen, että valvovan viranomaisen tehtävänä Suomessa on ollut tiukasti sidottu valvontaan.

Kuulemistilaisuudessa nostimme myös muita tietosuojasääntelyyn liittyviä haasteita: henkilötietojen toissijainen käyttö kunnissa ja muissa viranomaisissa; yhteisrekisterinpitäjyyteen liittyvät epäselvyydet lainsäädäntötasolla; lokitietojen käsittelyyn liittyvät epätarkkuudet sekä erityisesti sivistyssektorin kokonaistarpeita tietosuojan osalta.

Kuulemistilaisuudessa esitetyt huolet ovat edelleen ajankohtaisia.

Väliraportin rajaus

Kuntaliitto pitää valitettavana, että tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistus ei ole voitu ulottaa koskemaan tiedonsaantioikeuksia koskevia haasteita, jotka käytännön kannalta ovat suurimpia ja tärkeimpiä viranomaistoiminnan tehokkaan toteutumisen esteitä. Pidämme valitettavana tapaa

katsoa tietosuojaa teknisenä erilliskysymyksenä ilman kytkentää muuhun viranomaiseen vaikuttavaan julkisoikeudelliseen sääntelyyn.

Kuntien ja kaupunkien näkökulmasta suurimpia haasteita viranomaispalvelujen tehokkaassa järjestämisessä liittyy tiedonsaantiin ja tehokkaaseen tietojen liikkuvuuteen sekä kunnan sisällä että erillisten viranomaisorganisaatioiden välillä. Osittain tietojen liikkuvuuteen liittyvät haasteet ovat puhtaasti tietosuojasääntelystä ja -käytännöistä johtuvia, esimerkiksi silloin kun tietoja luovuttava taho esittää omaan vaikutustenvarvioonsa perustuvia sisäisiin luo-vutuksiin vaikuttavia vaatimuksia tiedon saamisen edellytyksinä. Osittain haasteet liittyvät hankalaan ja vaikeaselkoiseen lainsäädäntöön, jossa tieto-suojasääntelyä, julkisuussääntelyä ja muuta julkisoikeudellista sääntelyä luetaan rinnakkain.

Koordinaationryhmän asettamispäätöksessä todetaan, että hankkeen tavoitteena on parantaa julkisten palveluiden järjestämistä. Väliraportissa tuodaan sektorikohtaisesti perusteellisesti esiin tietosuojaan liittyvät kehittämistarpeet ja tausta-analyysissä on ministeriöittäin kattavasti kartoitettu viran-omaistoimintaan vaikuttavaa tietosuojasääntelyä. Väliraportista on kuitenkin rajattu ulos ne kysymykset, jotka olisivat vaatineet horisontaalista yhteistyötä sektorirajojen yli. Herää kysymys, onko kokonaisuudistuksessa kysymys tietosuojalainsäädännön systematisoinnista ja kehittämisestä vai lainsäädäntötyöstä viranomaistoiminnan kehittämisen tueksi?

Kuntaliitto kantaa huolta tietosuojasääntelyn eriyttämisestä muusta viranomaiseen vaikuttavasta tietoon liittyvästä sääntelystä ja esittää, että yhtenä työryhmän jatkoehdotuksena olisi viranomaisten tietosaantioikeuksiin keskittyvä horisontaalinen työryhmä, joka toiminnallisesti ja sektorikohtaisesti kävisi läpi eri viranomaistoimintojen tiedonsaantahaasteita.

Esitettyjen muutosten budjettivaikutukset

Raportissa sivuutetaan mahdollisten muutosten budjettivaikutukset arvioimalla, ettei niitä juurikaan ole. Kuntaliiton arvion mukaan on ilman muuta mahdollista saavuttaa säästöjä tehokkaammalla ja selkeämmällä tietosuojasääntelyllä ml. tiedonsaantioikeuksiin paneutuvalla uudistuksella.

Väliraportti käsittelee taloudellisestakin näkökulmasta tietosuojaa erilliskysymyksenä. Kun tällä hetkellä viranomaisten toimijakentässä tietosuoja nähdään merkittävänä esteenä tai hidasteena kustannustehokkaalle viranomaispalvelujen järjestämiselle, tulisi myös koordinaatioryhmä olla kiinnostunut tietosuojasääntelyn taloudellisista vaikutuksista.

Käsittelyperusteet ja tietojen jatkokäyttö

Kuntaliitto toi jo tammikuun 2024 kuulemisessa esiin, että kunnilla on laaja tarve hyödyntää heille kertyneitä henkilötietoja toissijaisiin käyttötarkoituksiin. Sote-sektorilla toissijaisista käsittelytarkoituksista on säädetty ns. toisiolaissa (laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä 552/2019), mutta tätä ei sovelleta kuntien toimintaan.

Väliraportin luvussa 5.2 todetaan, että edelleen selvitettävä on tietosuojalain 4.2 §:ää ja sen suhdetta yleiseen etuun käsittelyperusteena. Väliraportin luvussa 4.5 taas selostetaan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntö henkilötietojen toissijaiseen käyttöön liittyen. Yksityisyyden suoja perusoikeutena rajoittaa henkilötietojen toissijaista käyttöä, eteenkin erityisten henkilötietoryhmien osalta. Toisaalta on myös totta, että kuntien lakisääteisessä toiminnassa käsitellään edelleen paljon erityisiä henkilötietoja, joihin ei kuitenkaan organisatorisista rajoista johtuen sovelleta sosiaali- ja terveyssektorin lainsäädäntöä. Kun organisatoriset rajat hyvinvointialueiden perustamisen myötä uudistettiin ja kun nämä rajat vaikuttavat myös henkilötietoihin sovellettavaan lainsäädäntöön, tulisi kuntien toimintaan sovellettavaa lainsäädäntöä tarkastella uudesta näkökulmasta.

Kuntaliitto kannattaa tietosuojalain 4.2 §:n jatkotyöstämistä.

Kuten väliraportin luvusta 3.2.7 ilmenee, on sivistyssektorin lainsäädäntö sekä toiminallisesti että erityisesti tietosuojan kannalta kunnissa keskeisessä asemassa. Olemme tyytyväisiä siihen, että koordinaatioryhmä väliraportissa viittaa laajaan tietosuojauudistukseen sivistyssektorilla ja siihen, että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla on valmius tietosuojasääntelyn laajaan tarkasteluun.

Toivomme, että teknisten muutosten lisäksi olisi opetus- ja kulttuuriministeriön tulevilla työryhmissä mahdollisuus paneutua myös yleisiin teemoihin, kuten käsittelyperusteiden käyttöön sivistyspalveluissa ja digitaalisten oppimateriaalien tietosuojakäytäntöihin. Esimerkiksi yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen ja sen kytkentään julkisen vallan käyttämiseen opetusohjelman ydinpalveluissa liittyy paljon kysymysmerkkejä tietosuojamielessä.

EU ja kunnat

Koordinaatioryhmän julkaisema väliraportti käsittelee vain vähässä määrässä Suomen tietosuojasääntelyyn vaikuttavaa EU-oikeutta. Raportti ei juurikaan huomioi EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, eikä raportissa pohdita EU:n tulevan datasääntelyn vaikutuksia kansalliseen tietosuojalainsäädäntöön tai viranomaisten tietousjaratkaisuihin.

Kuntaliiton arvion mukaan ainakin data-asetuksella, datahallinta-asetuksella, eIDAS-säädöksellä, tekoälysäädöksellä, avoimen data direktiivillä, yhteisellä digitaalisella palveluälyllä (SDG) ja eurooppalaisten data-avaruuksilla on vaikutuksia tietosuojasääntelyyn ja -käytäntöihin. Esimerkiksi data-asetukseen liittyen on jo noussut esiin epäselvyyttä siitä, miten henkilötiedon käsite rajautuu, kun verkkoon kytkeytyvä laite kerää tietoa. Tällaista tietoa voidaan tietyissä tapauksissa pitää henkilötietona, jos se on yhdistettävissä muuhun tietoon.

Kunnan arviointityö

Väliraportin luvussa 2.3.6 ei tunnisteta erityisiä päivitystarpeita tiedonhallintalain osalta. Tiedonhallintalakia pidetäänkin raportissa pitkälti standardina, johon muut säädökset verrataan.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota kehittämistarpeisiin lainsäädännön edellyttämässä riskiarvioinnissa ja toteaa, että päällekkäisyydet riskiarviointien osalta hidastavat yleistä digipalvelukehittämistä viranomaisissa. Riskiarviointien tarvetta emme kyseenalaista, mutta toivomme eri arviointien yhdistämistä tai ainakin päällekkäisyyksien poistamista tehokkaiden viranomaispalvelujen saavuttamiseksi.

Tällä hetkellä kunnissa tehdään tiedonhallintalain 5 § mukaista muutosvaikutusten arviointia sekä tietoriskien arviointia. Saman aikaisesti tehdään tieto-suoja-asetuksen 35 artiklan mukaista tietosuojan vaikutustenarviointia (DPIA). Tulevan EU:n tekoälysäätelyn myötä veloitteeksi tulee myös tehdä tekoälyjärjestelmien riskiarviointia. Usein nämä arvioinnit kohdistuvat samoihin palveluihin tai järjestelmiin.

Vaikutustenarvioinnit ovat kansallisessa toimijakentässä merkittävä menoerä ja resurssoinnin kohde. Tulisi arvioida, milloin erillisiä arviointeja tarvitaan ja milloin arviointi voidaan tehdä kokonaisuutena. Tulisi arvioida lainsäädännön arviointivaatimuksia yhdessä ja joko poistaa päällekkäisyydet tai yhdistää eri arviointitoimintoja.

Kuntaliitto esittää, että erillinen työryhmä perustetaan paneutumaan tiedonhallintalain näkökulmasta viranomaisiin kohdistuviin arviointivaatimuksiin.

Erityisesti yhteisrekisterinpitäjyydestä

Väliraportti käsittelee luvussa 4.6 yhteisrekisterinpitäjyyttä lainsäädännöllisenä keinona selkeyttää esimerkiksi viranomaisen vastuita henkilötietojen käsittelyssä. Lakisääteiseen yhteisrekisterinpitäjyyteen liittyy kuntien kokemuksen mukaan monta haastetta käytännön kannalta, esimerkkinä tässä rakennetun ympäristön tietojärjestelmää (Ryhti) koskeva laki.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 4 §:n mukaan kunnat ja maakuntien liitot ovat Syken kanssa tietojärjestelmän yhteisrekisterinpitäjiä. Saman lain 3 §:n mukaan Syke vastaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä. Kuntien osalta ei ole säädetty vaikuttamismahdollisuuksista eli käytännössä kunnilla ei ole lain perusteella vaikuttamismahdollisuuksia siihen, miten tietoja Ryhti-tietojärjestelmässä käsitellään.

Tietosuoja-asetusta koskevan ohjeistuksen mukaan yhteisrekisterinpitäjyyden yleinen kriteeri on kahden tai useamman yksikön yhteinen osallistuminen käsittelytoimen tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen. Ohjeistuksen mukaan yhteinen osallistuminen tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen tarkoittaa, että useammalla kuin yhdellä taholla on ratkaiseva vaikutus siihen, tapahtuuko käsittely ja miten se tapahtuu. Lainsäädännöstä saa käsityksen, että Syke ja kunnat eivät yhteisesti ja tasapuolisesti päättä henkilötietojen käsittelyn tarkoituksista ja keinoista Ryhti-tietojärjestelmässä, mutta ovat silti yhteisrekisterinpitäjiä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Juha Myllymäki

Ida Sulin

Johtaja, lakiasiat

Johtava juristi

Sulin Ida
Suomen Kuntaliitto

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Kyllä

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

Mikäli työeläkealan järjestämä tarjoama ammatillinen kuntoutus (sen yhteydessä maksetaan myös etuutta eli kuntoutusrahaa) tässä yhteydessä lasketaan kategoriaan 'julkiset palvelut', Keva toteaa, että julkisten alojen eläkeläissa (81/2016) ei säädetä edelleenkään siitä, että tietoja voitaisiin luovuttaa ammatillisen kuntoutuksen järjestämisen yhteydessä eri osapuolille (esim. työnantaja, muut viranomaiset, palveluntuottajat). Tämä nykyisellään toteutetaan työeläkealalla eläkevakuutetun suostumuksen perusteella, mikä sinänsä tietosuoja-asetuksen mukaan on legitiimi käsittely- ja luovutusperuste, mutta käytännössä mikäli suostumusta ei anneta, ammatillisen kuntoutuksen järjestäminen on mahdotonta.

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

Keva yhtyy raportissa todettuun ennakkollisen neuvonnan tarpeeseen valvojan viranomaisen taholta. Tähän ei tosin esitetä raportissa mitään korjaavia toimenpiteitä.

Rantanen Jussi-Pekka
Keva

Hernetkoski Heidi
Keva - Juridiset palvelut -yksikkö

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUksen SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-
Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
**Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?**

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-
Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ei ole lausuttavaa asiasta.

Talsta Minna
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Ei

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Ei

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Kyllä

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Ei.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Väliraportissa on esitetty varsin ansiokkaasti kuvaus nykytilasta sekä johtopäätökset. Minulla ei ole tässä yhteydessä väliraportista lausuttavaa.

Toteaisin kuitenkin, että nähdäkseni viranomaisten välisen tietojen vaihdon merkittävät haasteet seuraavat perusratkaisusta, jonka varaan viranomaisen tiedonsaantioikeudet on rakennettu. Viranomaisten toimintaan liittyvä henkilötietojen luovuttamista koskeva sääntely perustuu keskeisiltä osin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999), julkisuuslakiin. Julkisuuslailla säädetään yleisön tiedonsaannista. Nähdäkseni on perusteltua arvioida viranomaisen tiedonsaantioikeuksia eri lähtökohdista käsin kuin yleisöjulkisuutta.

Talus Anu
Tietosuojavaltuutetun toimisto - tietosuojavaltuutettu

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-
Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
**Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?**

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-
Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Helsingin hallinto-oikeus ilmoittaa kohteliaimmin, ettei se anna lausuntoa asiassa.

Vainionpää Suvi
Helsingin hallinto-oikeus

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Koordinaatioryhmä on kuullut aikaisemmin eräitä virastoja ja laitoksia kansallisesta yleis- ja erityissääntelystä ja niiden mahdollisesti asettamista rajoituksista tai esteistä tarpeelliselle tiedon

liikkumiselle. Sosiaali- ja terveysministeriö on osoittanut Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen tehtäväksi haitta- ja vaaratapahtumailmoitusmenettelyjen uudistuksen edistämisen ja koordinoimisen hyvinvointialueiden parissa.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskusta ei ole kuultu aiemmin. Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus tuo siksi koordinaatioryhmän tietoon kansallisesti tärkeän hankkeen, jonka toteutumisen esteet tulisi poistaa ja onnistuminen varmistaa. Keskuksella ei ole juridista resurssia eikä asiantuntemusta arvioida varmuudella, minkälaisia haasteita hankkeen tavoitteeseen sisältyy tietosuojalainsäädännön näkökulmasta tai onko kyse pelkästään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan erityislainsäädäntöön kuuluvasta salassa pidettävien tietojen luovutussäätelystä tai tiedon toisiokäytöstä.

Nykytilanteessa asiakas- ja potilasturvallisuuden tilannekuva on sirpaleinen ja raportointi puutteellista. Esimerkiksi tutkimusten ja toimenpiteiden haitallisista vaikutuksista ja epäilyistä potilas-, laite- ja lääkevahingoista tulee tehdä potilaskertomukseen yksityiskohtaiset merkinnät asiakastietolain 30 § mukaisesti. Lisäksi näihin tapahtumiin liittyviä tietoja tulee ilmoittaa säädösten tai viranomaismääräysten mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai rekisterin pitäjälle. Käytännössä kaikkia poikkeamia koskevia lakisääteisiäkään ilmoitusmenettelyjä ei noudateta. Kertyvien tietovarantojen sisältöjä ei myöskään raportoida avoimesti. Päättäjät ja kansalaiset eivät saa tietoa palvelujen turvallisuudesta ja laadusta. Tietoa ei voida käyttää asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämiseen, järjestäjien/hyvinvointialueiden ohjaukseen eikä ministeriön hallinnonalan organisaatioiden tulosohjaukseen.

Lainsäädäntöä ja ohjausta on tarve kehittää ilmoitusmenettelyjä velvoittaviksi ja ilmoitustietojen hyödyntämistä mahdollistavaksi. Asiakas- ja potilasturvallisuuden ilmoitusmenettelyt tulisi kytkeä suoraan asiakas- ja potilasasiakirjoihin kertyvään tietoon ja sote-tietojärjestelmiin ja kehittää ilmoitusmenettelyjä osana valtion tietojärjestelmähankkeita. Turvallisuustiedosta tulisi tehdä avointa ja hyödyntää sitä alueellisesti ja kansallisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden parantamiseen. Ilmoitusmenettelyistä kertyvä tieto pitäisi saada alueellisen ja valtakunnallisen kehittämisen ja ohjauksen käyttöön: tietojohtaminen ja vaikuttavuusperustainen ohjaus.

Tavoitteena on potilastietojärjestelmiin integroitava henkilöstölle helppo kirjaamis- ja ilmoituskanava erilaisille haittatapahtumille ja vaaratilanteille, sekä kanava asiakkaiden ja potilaiden ilmoituksille. Ammattilaisen tekemät ilmoitukset ohjautuisivat kertakirjaamiseen perustuen automaattisesti viranomaisilmoituksiksi, sekä alueelliseen ja tarvittaessa anonymisoituna kansallisen kehittämisen käyttöön hyödyntäen algoritmeja ja tekoälysovelluksia. Tämä mahdollistaa organisaatiossa vakavan vaaratapahtuman tunnistamisen heti, kun ilmoitus on tehty ja tuottaa tilannekuvan ja tarvittavat analyysit säännöllisesti. Kokoamalla kaikilta palveluntuottajilta tuleva tieto yhteen saadaan riskit ja heikot signaalit esiin varhaisessa vaiheessa, ja tunnistetut vaarat auttavat priorisoimaan asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämistä.

Tietovarannon ja tiedon käytön hallinnointiin ja kehittämiseen tarvitaan koordinoiva toimija. Viranomainen ylläpitäisi tietovarantoa, josta olisi mahdollista perustellusti yhdistää tietoja alkuperäisiin potilasasiakirjoihin. Asiakastietolaki mahdollistaa nykyisellään vahinkoepäilyyn liittyvän tiedon kerääminen korvausoikeudellisiin ja viranomaisvalvonnan tarpeisiin: Hoidollisten seikkojen ohella myös korvausoikeudelliset ja viranomaisvalvontaan liittyvät seikat edellyttävät, että epäilyistä potilas-, laite- ja lääkevahingoista tehdään välittömästi vahinkoepäilyn syntymisen jälkeen yksityiskohtaiset merkinnät potilasasiakirjoihin. Kehittämistä ja potilasturvallisuuden parantamista ei sitä vastoin mainita tiedon käyttötarkoituksena.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen ja edellä kuvatun hankkeen näkökulmasta tiedon toisiokäyttö lienee keskeisintä, mutta koska tietoprosessi alkaa ensisijaisesta tiedon käytöstä, on tärkeää, että tietosuoja- ja sääntökäytännöt eivät rajoita tarpeellisten turvallisuustietojen käyttöä. Sääntöjen tulisi mahdollistaa se, että sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnassa syntyvistä asiakas- ja potilasturvallisuutta koskevista haittatapahtumien ja vaaratilanteiden ilmoituksista kertyisi riittävän yksityiskohtaisia haittavaikutus- ja vaaratapahtumatietoja viranomaisrekisteriin, jonka tietoja ylläpidettäisiin ja käytettäisiin nimenomaan asiakas- ja potilasturvallisuuden kehittämiseen.

Suomessa aiheutuu yli miljardin euron vuosikulut terveydenhuollon haitta- ja vaaratapahtumista (Valtiontalouden tarkastusviraston raportti 2021). Sen päälle tulevat vuosittaiset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasturvallisuuden pettämisestä kulut, joista ei ole tehty arvioita. Terveydenhuollon kokonaiskustannuksista 13 % kuluu hoidossa tapahtuneiden virheiden ja haittojen korjaamiseen (OECD), ja sairaalassa hoidetuista potilaista noin 12 % kokee haittatapahtuman hoidon seurauksena. Puolet tilanteista olisi vältettävissä ennakoimalla ja suojautumalla riskeiltä. Turvallisuustyö vähentää kustannuksia ja inhimillistä kärsimystä. Tehokkaasti toimivat haitta- ja vaaratapahtumien ilmoitusmenettelyt ja niistä saatavan tiedon hyötykäyttö ovat keskeisiä keinoja haittojen vähentämiseksi.

Koskela Satu
Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoja tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraporttiin liittyvistä lainsäädäntöä koskevista kysymyksistä. Lainsäädännön

kartoitus ja arviointi on rajattu koskemaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvaa lainsäädäntöä, joka voi vaikuttaa julkisten palveluiden digitalisointiin. Näin ollen arvioinnin näkökulma rajaa ulkopuolelle rikosasioiden tietosuojalain, joka on Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kannalta keskeinen.

Rikosseuraamuslaitoksessa EU:n yleinen tietosuoja-asetus tulee kuitenkin sovellettavaksi mm. virkamiesten ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen opiskelijoiden henkilötietojen käsittelyssä. Rikosseuraamuslaitos on tunnistanut henkilöstöasioiden osalta ongelman virkamiesten asioiden tiedonkulussa työnantajan ja työterveyspalveluista vastaavan organisaation välillä. Esimerkiksi lakisääteisissä terveystarkastuksissa käymisestä ei voida luovuttaa työterveydestä tietoa Rikosseuraamuslaitokselle, vaikka työterveydessä paras tieto ajantasaisesta tilanteesta onkin. Toinen asia on sairauslomatodistusten käsittely niiden sairauslomien osalta, joista työnantaja on oikeutettu Kelan sairauspäivärahaan, jossa sairauslomatodistusten välittäminen työterveyspalveluilta Kelalle ei onnistu. Tällöin sairauslomatodistusta joudutaan käsittelemään viraston sisällä, mikä ei virkamiehen tietosuojan näkökulmasta liene paras vaihtoehto.

Väliraportin mukaan osa kuultavista organisaatioista nosti ongelmana esiin sen, ettei viranomaisen oikeudesta saada ja luovuttaa tietoja ole aina säädetty riittävän täsmällisesti, ja että kyse voi olla mm. siitä, ettei lainsäätämismuutoksissa ole tunnistettu, että viranomaiset tarvitsisivat tietoja myös muiden lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen. Rikosseuraamuslaitos nostaa omasta toimintakontekstistaan esimerkkinä tästä vankien asioinnin Kelassa. Kela tarvitsisi tiedonsaantioikeuden neuvontatehtäviensä hoitamiseksi, mutta taas Rikosseuraamuslaitos ei voi suostumusperusteisesti luovuttaa tietoja vangin yleistilanteesta.

Kuten todettua, Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kannalta merkittävä on rikosasioiden tietosuojalaki, jonka osalta olemassa on samanlaisia ongelmia esimerkiksi pilvipalveluiden käyttömahdollisuuksien osalta, kuin väliraportissa on yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalalta nyt esitetty. Pilvipalvelun käyttäminen muodostuisi rikosasioiden tietosuojalain vastaiseksi, mikäli palvelun kautta siirtyisi säännönmukaisesti tietoa kolmansiiin maihin, eli näin ollen käytettävien pilvipalveluiden tulisi olla eurooppalaisia. Pilvipalveluiden tehokkaan hyödyntämisen mahdollistaminen vaatii kuitenkin rikosasioiden tietosuojalain taustalla olevan direktiivin muuttamisen, eikä ratkaisu löytyne kansallista lainsäädäntöä muuttamalla.

Lokasaari Heidi
Rikosseuraamuslaitos

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-
Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-
Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-
Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-
Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 17.6.2024, VN/26111/2023

Asia:

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

Yleistä

Oikeusministeriön selvitys on tehty tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi. Kokonaisuudistuksen tavoitteena on parantaa julkisten palveluiden järjestämistä siten, että lainsäädännöstä tunnistetaan sellaiset henkilötietojen käsittelyä koskevat säännökset, jotka vaikuttavat viranomaisten tiedon liikkuvuuteen ja julkisten palveluiden järjestämiseen. Hankkeen puitteissa on tarkoitus toteuttaa tarvittavat lainmuutokset, joissa otetaan huomioon perustuslaista johtuvat vaatimukset ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (tietosuoja-asetus) sallima sääntelyliikkumavara.

Nähdäkseni väliraportti on varsin kattava ja informatiivinen. Siinä on tunnistettu useita tietosuojasäätelyn hankaluuksia ja tulkinnanvaraisia kohtia. Kiinnitän silti huomioita eräisiin seikkoihin, joita tulisi pohtia lisää.

Yleisenä huomiona raportissa pistää silmään se, että Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) oikeuskäytäntöä on tarkasteltu hyvin vähän. Ajatuskulkuna lienee se, että unionin tuomioistuimen näkemykset vaikuttavat tietosuoja-asetuksen ja muun EU-sääntelyn, mutta eivät koske kansallisen lainsäädännön tulkintaa. Näin luonnollisesti onkin, mutta välillisesti EUT:n ratkaisuilla on huomattava vaikutus siihen, miten tietosuojasäätelyä kansallisesti tulkitaan, sovelletaan ja säädetään. On jossain määrin erikoista, ettei raportissa esille nostettuja asioita tarkastella – taikka arvioida – EUT:n ratkaisukäytännön valossa. Kenties se vaihe uudistustyössä on vasta edessä, mutta voidaan perustellusti olla sitä mieltä, että etusijaperiaatteesta ja tietosuojasäätelyn voimakkaista EU-oikeudellisista liitoksista johtuen EUT:n käytäntö olisi hyvä olla mukana lainvalmistelussa alusta alkaen. Tämä ei tarkoita sitä, että tuomioistuimen kaikki ratkaisut otettaisiin sellaisinaan lainsäädäntötyön pohjaksi. Edellyttäisin pikemminkin huolellista analyysiä siitä, milloin, miten ja missä määrin EUT:n ratkaisut on otettava huomioon kansallista sääntelyä uudistettaessa.

Sähköinen asiointi viranomaisissa

Sähköinen asiointi viranomaisissa on yksi raportin tärkeimmistä teemoista tehtävänannosta johtuen. Tältä osin on huomattava, että lainsäädännöllinen kehikko on varsin hankala. Sovellettaviksi tulevat ainakin tietosuoja-asetus, tietosuojalaki, julkisuuslaki, tiedonhallintalaki, sähköinen asiointilaki, laki hallinnon yhteisistä sähköisen asiointin tukipalveluista sekä laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta. Ei ole yllättävää, että tämän lainsäädännön keskinäisyyksien ja yhteisvaikutusten hahmottaminen on useissa viranomaisissa vaikeaa. Aiheesta ei ole erityisen paljon myöskään tulkintaa helpottavaa tutkimusta.

Lainsäädännön sekavuus ja pirstaleisuus lienee yksi tärkeimmistä syistä sille, ettei sähköistä asiointia ja julkishallinnon digitalisointia aina voida edistää kovin helposti. Vaikuttaa siltä, että raportissa kyllä tunnistetaan tilanne, mutta siinä ei esitetä toimia sen helpottamiseksi. Johtopäätöksissä ehdotetaan ylipäänsä varsin vähän lainsäädäntötoimia. Nähdäkseni jatkovalmistelussa olisi hyvä kiinnittää enemmän huomiota siihen, millä tavoin lainsäädäntöä voitaisiin selkeyttää.

Esimerkkinä ajankohtaisesta pulmasta, joka saattaisi vaatia tarkempaa reflektointia on viranomaisten käyttämät digitaaliset viestintätavat tilanteissa, joissa viestintään sisältyy erityisiä henkilötietoryhmiä tai salassa pidettäviä tietoja. Käytännöt vaihtelevat julkishallinnon eri puolilla. Voimassa oleva lainsäädäntö aiheuttaa tulkintahankaluuksia, jotka todennäköisesti näkyvät käytännössä. Esimerkiksi tiedonhallintalain 14 §:n 1 momentin mukaan salassa pidettävien tietojen siirto on järjestettävä siten, että vastaanottaja varmistetaan tai tunnistetaan riittävän tietoturvallisella tavalla ennen kuin hän pääsee käsittelemään siirrettyjä salassa pidettäviä tietoja. Jos salassa pidettävien tietojen vastaanottaja on luonnollinen henkilö, hänet on tunnistettava jollakin luotettavalla menetelmällä, esimerkiksi vahvaa sähköistä tunnistusmenetelmää käyttämällä. Toisaalta, tunnistautuminen lisää henkilötietojen keräämistä ja käsittelyä, mikä voi olla vastoin tietosuojasääntelyn minimointiperiaatetta. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan viranomainen voikin vaatia digitaalisessa palvelussa käyttäjältä sähköistä tunnistamista vain, jos se on tarpeen palvelun tai sen tietosisältöön liittyvien käyttöoikeuksien varmistamiseksi tai palvelussa tehtävään toimeen liittyvien oikeusvaikutusten vuoksi (laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 6 §). Lisäksi tunnistautuminen ei aina ole kaikille henkilöille mahdollista, mistä seuraa yhdenvertaisuus- ja saavutettavuusongelmia.

Nähdäkseni oikeustila on jossain määrin epäselvä siltä osin, missä kaikissa tapauksissa tunnistautumista taikka vahvaa tunnistautumista edellytetään viranomaisten asioidessa henkilöiden kanssa. Näkemykseni on myös, että aiheesta on varsin erilaisia tulkintoja ja käytäntöjä eri viranomaisissa. Lainsäädännön selkeyttämistä tulisi harkita.

Tietosuojalain soveltamisala

Tietosuojalainsäädännön kehittämisen yhteydessä saattaa olla tarpeen miettiä myös sitä, onko tietosuojalain soveltamisalan määrittely toteutettu tarkoituksenmukaisesti. Lain 2 §:stä seurannee tietyillä aloilla hankalia tulkintatilanteita muun muassa siitä, milloin on sovellettava tietosuojalakia ja milloin rikosasioiden tietosuojalakia, ja milloin on sovellettava tietosuojasetusta.

Esimerkkinä voidaan mainita Rajavartiolaitos. Henkilötietojen käsittelyyn Rajavartiolaitoksessa sovelletaan käsittelytarkoituksesta riippuen joko yleistä tietosuojasetusta ja sitä täydentävää tietosuojalakia tai rikosasioiden tietosuojalakia (ja epäsuorasti rikosasioiden tietosuojadirektiiviä). Tämä johtuu siitä, että tietosuojalain 2 §:n 1 momentin mukaan tietosuojasetusta ja tietosuojalakia sovelletaan myös sellaiseen käsittelyyn, joka jää asetuksen 2 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle. Siten kansallinen ratkaisu on ollut se, että tietosuojasetuksen soveltamisala on laajempi kuin EU-oikeudessa määritelty tietosuojasetuksen soveltamisala. Lopputulos on jossain määrin merkillinen, sillä tietosuojasetuksen soveltamisala ulottuu laajemmalle kuin itse asetus

määrittelee. Tällä laajemmalla alueella herää hankalissa tulkintatilanteissa kysymyksiä esimerkiksi siitä, soveltuvatko myös EUT:n ratkaisut oikeuslähteinä, vai mistä tulkinta-apua on saatavissa.

Rajavartiolaitoksen toimintaan sovelletaan ePrivacy-direktiiviä ja lakia sähköisen viestinnän palveluista. Lisäksi merkittävä on luonnollisesti Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki (639/2019). Merkityksellisiä ovat myös ainakin Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaki (108/2018), aluevalvontalaki (755/2000), merenkulun turvatoimilaki (485/2004) ja pakkokeinolaki (806/2011). Lisäksi, jotta henkilötietojen suojaa Rajavartiolaitoksella voidaan arvioida kokonaisuutena, tulee ottaa huomioon lainsäädäntö, joka koskee tietojen luovutuksia. Yleislakina toimii silloin julkisuuslaki, mutta useista yllä mainituista laeista ilmenee, että Rajavartiolaitoksella on sääntelyn nojalla oikeus luovuttaa tietoja salassapitosäännösten estämättä monille viranomaisille. Kaiken kaikkiaan henkilötietojen suoja on varsin monimutkainen kokonaisuus, josta Rajavartiolaitosta koskeva normisto on vain yksi konkreettinen esimerkki.

Huomionarvoista eri instrumenttien soveltamisalojen kannalta on myös EUT:n ratkaisukäytäntö siltä osin, kuin se laajentaa tietosuoja-asetuksen soveltamisalaa EU-oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle. Vaikka asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa on säädetty, ettei asetusta sovelleta henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan, on EUT suhtautunut melko sallivasti asetuksen soveltamiseen esimerkiksi kansallisten parlamenttien toiminnassa (ks. C-272/19 Land Hessen sekä varsinkin C-33/22 Österreichische Datenschutzbehörde). Sama tendenssi on nähtävillä tapauksissa, joissa EUT on ottanut kantaa kansallisen turvallisuuden määrittelyyn, vaikka kansallinen turvallisuus on lähtökohtaisesti unionin lainsäädäntövallan ulkopuolella (ks. esim. C-511/18, C-512/18 ja C520/18 La Quadrature du Net ym.; C-793/19 ja C-794/19 SpaceNet ja Telekom Deutschland; C-205/21 Ministerstvo na vatreshnite raboti; C-162/22 A.G. v Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra).

Koska EUT tulkitsee tietosuojainstrumenttien soveltamisalaa varsin laajasti, herää lisää kysymyksiä siitä, miten stabiili tietosuojalain 2 §:n 1 momentin tulkinta voi olla. Momentin mukaan tietosuoja-asetusta sovelletaan myös alueilla, jotka eivät kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, mutta tuo unionin oikeuden soveltamisala laajenee siinä määrin, että myös momentin merkitys saattaa olla muutoksessa. Kaiken kaikkiaan näkisin, ettei tietosuojalain 2 § ole muotoilultaan selkein mahdollinen.

Tietojen liikkuvuus viranomaisilta toisille

Raportissa on käsitelty tietojen liikkumista viranomaisilta toisille ja monet käytännön soveltamisongelmat tuodaan hyvin esille. Silti lisää hankaluutta aiheuttanee käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate ja sen erinäiset tulkinnat EU-oikeudessa ja kansallisessa oikeudessa. Näkemykseni on, että käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen viitataan lainsäädännössä ja esitöissä, mukaan lukien valiokuntien lausuntokäytännössä, melko epäjohdonmukaisesti. Ajoittain se nousee merkittävään asemaan argumentaatiossa, ajoittain ei. Periaatteen tulkintaan liittyviä ongelmia on raportissa tunnistettu sivuilla 53-55 ja 57, mutta nähdäkseni voisi olla tarpeen pohtia myös, onko niille tehtävissä jotain.

Oikeudellisesti erityinen asiaryhmä ovat tilanteet, joissa lainsäädäntö sallii (tai edellyttää) tietojen liikkumisen viranomaisten välillä kansallisen turvallisuuden perusteella. Näissä tilanteissa oikeustila on sikäli epäselvä, että on ajoittain hankalaa arvioida, miten ja missä määrin EU-oikeudellinen normisto soveltuu (ks. yllä tietosuojalain ja tietosuojasetuksen soveltamisalasta).

Kotimaisesta sääntelystämme löytyy myös ratkaisuja, joissa tietojen siirtoa kansallisen turvallisuuden perusteella ei ole määritelty tai rajattu kovin selkeästi. Esimerkkinä voidaan mainita rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 4 §:n 4 momentti. Sääntelystä ei saa selvää, mitkä ovat ne viranomaiset, joille tietoa voidaan kansallisen turvallisuuden perusteella luovuttaa. Lainsäädännön johdonmukaisuuden kannalta ongelmallista lienee myös se, ettei tietojen luovuttamista ole sidottu välttämättömään. Esimerkki kuvastanee sitä, että kansallisen turvallisuuden perusteella on lainsäädännössä tehty erinäisiä poikkeuksia, jotka eivät aina ole yhdenmukaisia taikka täytä perusoikeusrajoitusten täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia.

Tietojen luovutusten osalta merkityksellinen sääntelykohde saattaa olla myös tietojen luovutusten tapa, johon ei eri alojen sektorikohtaisessa lainsäädännössä aina kiinnitetä huomiota. Kuten perustuslakivaliokunta on katsonut, esimerkiksi katseluyhteys ei sovellu sellaiseen luovutukseen, jossa viranomaisen on arvioitava luovutettavan tiedon tapauskohtaista välttämättömyyttä (ks. esim. PeVL 11/2024 vp). Voisi olla tarpeen kiinnittää huomiota myös siihen, missä tilanteissa tekninen rajapinta tai katseluyhteys voi toimia tiedon luovutuksen tapana ja missä ei. Selvityksessä voisi tarkemmin pohtia sitä, edellyttääkö tämä teema lainsäädäntötoimia joko yleislakien tai erityislakien tasolla.

Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin on oma kokonaisuutensa, jossa oikeustila on epäselvä ja käytäntö vaihtelevaa. Tämäkin on todettu raportissa, jossa esimerkiksi pilvipalveluihin liittyvät ongelmat nostetaan esiin useaan otteeseen. Raportissa ei kuitenkaan esitetä näkemystä siihen, miten ongelmiin voitaisiin lainsäädännössä vastata. Epäselvää lienee myös se, missä tilanteissa ja miten paljon kansallista liikkumavaraa aiheen tiimoilta löytyy, ottaen huomioon tietosuojasetuksen V luku.

Julkisuusperiaate ja oikeudenkäynnin julkisuus

Raportissa todetaan paikoitellen, että tietosuojan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittaminen on eri hallinnonaloilla koettu vaikeaksi. Näkemykseni mukaan näin tosiaan on. Tätä on luontevinta tarkastella käynnissä olevan julkisuuslain uudistamisen yhteydessä. Näkisin silti, että tietosuojan ja julkisuusperiaatteen välinen jännite on merkittävä asia myös tietosuojalainsäädännön uudistamista pohdittaessa.

Raportista saa sen kuvan, ettei julkisuusperiaate ole tietosuojasääntelyn uudistamishankkeen kannalta erityisen merkittävä. Nähdäkseni olisi kuitenkin hyödyllistä, että tässäkin yhteydessä

kartoitettaisiin kansallisen liikkumavaran käyttö huolellisesti, erityisesti niissä raameissa, joita EUT:n oikeuskäytäntö asettaa.

Yleisellä tasolla oikeustila on tietosuojaan ja julkisuusperiaatteen yhteensovittamisen kannalta tällä hetkellä Suomessa varsin erikoinen. Tietosuojalainsäädännössä, kuten tietosuojalain 28 §:ssä, viitataan julkisuuslakiin ja muuhun julkisuussäätelyyn. Julkisuuslaissa, erityisesti 16 §:ssä, sen sijaan viitataan tietosuojasäätelyyn. Tämä viittausten kierre aiheuttaa laintulkitsijoille, niin virkamiehille kuin tuomareillekin, ymmärrettävän ongelman, sillä soveltamistilanteissa kumpikin periaate on oikeuslähteiden valossa yhtä vahvasti säännelty, mutta sisällöllisesti toisensa määrittämä.

Tulkintatilannetta ei luonnollisesti helpota se, että molemmat periaatteet on suojeltu myös perustuslain tasolla. EU-oikeudessa sen sijaan vain tietosuoja on tarkalleen ottaen konstitutionaalisella tasolla suojeltu sen saadessa tukea sekä SEUT 116 artiklasta että perusoikeuskirjan 8 artiklassa. EU-oikeuden näkökulmasta on siten luontevaa, että tietosuoja saa voimakkaamman suojan, mikä näkyy myös EUT:n ratkaisuissa. Kotimaisessa oikeudessamme näin ei kuitenkaan ole, vaan julkisuusperiaate on yhtä voimakkaasti suojeltu kaikessa viranomaistoiminnassa. Tämä pitkään hankaluuksia aiheuttanut tulkintapulma olisi nähdäkseni syytä ottaa keskiöön, mikäli tietosuojasäätelyä uudistetaan. En näe, että tilanne ratkeaa pelkästään julkisuuslakia uudistamisella.

Oikeudenkäynnin julkisuus on mainittu erikseen raportin sivulla 35. Oikeudenkäynnin julkisuus saa suojaa sekä perustuslain 21 §:ssä että EU-oikeuden tasolla perusoikeuskirjan 47 artiklassa. Siten oikeuslähteiden tasolla kumpikin periaate on lähtökohtaisesti vahvasti suojeltu sekä kansallisessa oikeudessa että EU-oikeudessa. Tästä huolimatta EUT:n tuoreessa käytännössä on ollut tapana antaa painoarvoa tietosuojalle punnintatilanteissa (esim. C-268/21 Norra Stockholm Bygg ja erityisesti C-740/22 Edemol Shine Finland). Myös kotimaisessa oikeudessamme on ajoittain ollut havaittavissa tilanteita, joissa tietosuojaa on painotettu oikeudenkäynnin julkisuuden sijaan kenties yksipuolisesti. Nähdäkseni asia vaatii selvittämistä. On mahdollista, että kotimaisia lainsäädäntötoimia tarvitaan, jotta perustuslain 21 §:n asettamat vaatimukset toteutuvat. Näkisin, että tähän oikeudenkäynnin julkisuuden toteutumista koskevaan selvitystyöhön olisi syytä ryhtyä mahdollisimman pian. En näe perusteluja sille, että asiassa odotetaan julkisuuslakiin ehdotettavien muutosten valmistumista.

Tietosuoja-asetuksen 23 artikla

Havaintojeni mukaan tietosuoja-asetuksen 23 artikla, joka antaa jäsenvaltioille muissa artikloissa nimenomaisesti mainitun liikkumavaran lisäksi yleistä liikkumavaraa, on Suomessa alikäytetty. Artikla on raportissa mainittu muun muassa sivuilla 30 ja 48. Sen soveltavuutta olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista arvioida yksityiskohtaisemmin monissa eri yhteyksissä. Säätelyliikkumavaran löytäminen on erityisen tärkeää niissä tilanteissa, joissa liikkumavaran käyttämisellä kyetään turvaamaan perustuslaissa säädettyjä oikeuksia. Näissä tilanteissa tulee kansallisella lainsäätäjällä olla valmius ja asiantuntemus tulkita EU-oikeutta, mukaan lukien tietosuoja-asetusta siten, että perusoikeuksia pystytään suojelemaan. Nähdäkseni EUT:n käytäntö antaa tähän kyllä eväitä, sillä tuomioistuimien on toistuvasti toistanut (joskaan ei aina aivan johdonmukaisesti soveltanut)

ohjenuoraa, jonka mukaan tietosuoja ei ole absoluuttinen oikeus, vaan edellyttää punnintaa muiden oikeuksien kanssa.

Sektorikohtaista lainsäädäntöä ja sen uudistamistarvetta pohdittaessa on nähdäkseni tarpeen myös arvioida sääntelytekniikkaa 23 artiklaan liittyen. Avoimia kysymyksiä ovat muun muassa se, miten erilaisissa erityislaeissa tai niiden esitöissä olisi syytä viitata 23 artiklaan. Voi olla, ettei eri hallinnonalojen lainvalmistelijoilla ole tietoa taikka juuri kokemustakaan 23 artiklan yksityiskohdista, mistä syystä siihen harvemmin viitataan. Voisi olla tarpeen kartoittaa, tarvitaanko tältä osin yhtenäisten käytäntöjen kehittämistä eri hallinnonalojen lainvalmistelijoiden keskuudessa.

Erityislainsäädännön tarve

Raportissa todetaan perustuslakivaliokunnan aikanaan toteamaa näkemys, jonka mukaan erityislainsäädäntöä tietosuojasta tulisi välttää. Se tulee varata niihin tilanteisiin, joissa henkilötietojen suoja on tarpeen vahvistaa käsittelyyn liittyvien riskien vuoksi (ks. esim. PeVL 14/2018 vp, s. 4–5). Tosiasia kuitenkin on, että tietosuoja-asetus itsessään sekä digitalisoitunut yhteiskunta yleisesti edellyttävät runsasta erityislainsäädäntöä, jolloin pääsääntönä ei voida pitää sitä, että erityislainsäädäntöä tulisi välttää. Jotta sektorikohtaista erityislainsäädäntöä voitaisiin karsia tai säätää vähemmän kuin nykyisin, tulisi tietosuojalakia uudistaa niin, että se olisi huomattavasti kattavampi ja yksityiskohtaisempi. On epäselvää, mikä tämän sääntelyratkaisun etu olisi. Lisäksi on otettava huomioon, ettei perustuslakivaliokunta itsekään enää vaikuta suhtautuvan kriittisesti erityislainsäädäntöön. Siitäkin syystä voi olla aika hyväksyä, että erityislainsäädäntöä tarvitaan ja tullaan tarvitsemaan jatkossakin.

Tietosuojalain 4 §:n 1 momentin 2 kohta

Raportin johtopäätöksissä korostuu jonkin verran pohdinta siitä, tulisiko tietosuojalain 4 §:n 1 momentin 2 kohtaa muuttaa. Selvityksessä on käynyt ilmi, että useilla hallinnonaloilla tietosuojalain 4 §:n 1 momentin 2 kohta on koettu vaikeaksi tulkita. Raportin johtopäätöksissä todetaan kuitenkin mielestäni viisaasti, että lainkohdan muuttaminen vaatii tarkkuutta ja harkintaa, jotta tulkintaepäselvyydet eivät lisäänty entisestään.

Tietosuoja-asetukseen liittyvät EU-oikeudelliset uudistukset

EU:n tasolla on vireillä lainsäädäntöaloite, joka uudistaisi tietosuoja-asetukseen liittyviä prosessuaalisia järjestelyjä (COM(2023) 348 final). Tämä tuleva asetusta voisi olla syytä ottaa huomioon lainsäädännön kehitystyön yhteydessä. Asetuksella tulee olemaan vaikutusta ainakin tietosuojavaltuutetun toimintaan. Olisi hyvä arvioida myös sitä, missä määrin asetusta saattaa aiheuttaa muutoksia tietosuojaoikeuksien tehokkaaseen suojaan. Kiinnittäisin huomiota varsinkin niihin hankaluuksiin, joita eri maiden eri kielillä asioivat henkilöt saattavat kohdata asioidessaan toisten jäsenmaiden tietosuojaviranomaisten kanssa.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Oikeuskansleri Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos Susanna Lindroos-Hovinheimo

Lindroos-Hovinheimo Susanna
Oikeuskanslerinvirasto

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Oikeusasiamies ei anna asiassa lausuntoa.

Råman Jari

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Eduskunnan oikeusasiamiehen
kanslia, apulaisoikeusasiamiehen sijainen Jari Råman

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain rajoitukset esimerkiksi henkilötietojen luovuttamisessa eivät ole yksiselitteisiä, ja osittain säännökset ovat vaikeita soveltaa käytännössä. Lisäksi esimerkiksi henkilötietojen luovuttamiskelpoisuuden selvittäminen voi olla työlästä. Myös tietosuoja-asetuksen ja -lain suhde salassapitoon ja salassa pidettäviin tietoihin on osittain epäselvä.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

Henkilötietojen erityisasema vaikeuttaa toimintaa esimerkiksi asiakirjapyyntöjä toteuttaessa. Henkilötietojen poistaminen asiakirjoista on työlästä. Henkilötieto on tällä hetkellä todella laaja käsite, joten ei myöskään ole yksiselitteistä, mikä tieto katsotaan henkilötiedoksi. Usein kuluttajariitalautakunnan käsittelemissä asioissa myös tuodaan esiin henkilötietoja, jotka eivät ole käsittelyn kannalta olennaisia.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Kansallisen sääntelyn ja tietosuoja-asetuksen välinen suhde on välillä haastava, ja kansallinen sääntely on pirstaloitunutta eri lakien välille. Oikean toimintatavan selvittäminen voi siten olla haasteellista.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Ei

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Ei

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Ei

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Sääntelyliikkumavaraa vois käyttää enemmän, ja sääntelyn tulisi olla mahdollisimman yksiselitteistä ja koottua.

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

-

Kankkunen Juho
Kuluttajariitalautakunta

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäästösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäästösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

-

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

-

Muut kommentit

Minulla ei ole lausuttavaa väliraporttiin liittyen.

Hakonen Kimmo
tiedusteluvalvontavaltuutettu

18.06.2024

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

-

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

-

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

-

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

-

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?
Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

-

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

-

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

YLEISET KOMMENTIT

-

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Muut kommentit

Korkein hallinto-oikeus ilmoittaa kohteliaimmin, ettei se anna lausuntoa asiassa.

Tukiainen Elina
Korkein hallinto-oikeus